

ALTIBARMAQ GÜLOĞLANIN SƏRGÜZƏŞTLƏRİ

Dünyamalının arvadı Şərəbanı evdə azad olan kimi mamaça çarşabını başına örtüb, yanlarını basa-basa gözyədliliyinə cumdu.

- Ay kişi, muştuluğumu ver, arvadın doğdu.

- Əşi, nə muştuluq! Əvvəl-axır doğacaqdı da.

- Heç elə zarafat yoxdur, verəcəksən!

- Rəhmətliyin qızı, doğmaq arvad işidir. Kişi doğmayıb ki, muştuluq da verim.

- Yox ay Dünyamalı, belə üçü birdən olub ey...

- Üçü?!

- Hə... hamısı da oğlan!

- Bəlkə düz saymamısan, dörd dənədir?

- Xeyr a... arxayın ol.

Dünyamalı əlini cidinə salıb mamaçanın ovcuna bir gümüş onşahılıq basdı.

Körpələrdən əvvəl olanın adını "Balaoğlan", ikincisinin adını "Güloğlan" qoydular. Üçüncüyə axtarıb ad tapınca uşaq xəstələndi. Türkcəyə həkim gəlib məsləhət gördü ki, bunun adını "Qaloğlan" qoymasanız uşaq qalmayacaq. Mamaça körpəni qucağına aldı. Bir qulağına "Qaloğlan" deyib o birinə deməmiş Qaloğlan əldən getdi...

...Balaoğlanla Güloğlan bir damcı su kimi bir-birinə elə oxşayırdılar ki, onları ayırmaq mümkün deyildi. Hətta Şərəbanı hərədən çəşib Balaoğlana iki dəfə süd verir, Güloğlanı bir dəfə də əmizdirmirdi. Uşaqları beşikdə yanaşı qoyub mətbəxə getcək Güloğlan acından ağlayır, Şərəbanı gəlib Balaoğlanı şapalaqlayırdı. Çox vaxt təqsirkar balanın üzündən öpür, təqsirsiz balanın yambazını sillələyirdi. Qardaşından yarım saat böyük olan Balaoğlanı atası, Güloğlanı isə anası özünə götürmüşdü. Bir gün mal-mala qarışdı, uşaqkar tay –dəyişik düşdü. Ər-arvad nə qədər fikirləşib baş sındırdılarsa, hansının Balaoğlan, hansının Güloğlan olduğunu ayıra bilmədilər. Mamaçanı çağırdılar, o da bu işdə aciz qaldı. Nəhayət, belə qərara gəldilər ki, uşaqları tərəziyə qoyub çəksinlər. Hansı ağır gəlsə demək o böyük oğlan Balaoğlandır. Bu yolla tərəzinin gözünü basan uşağa Balaoğlan dedilər. Şərəbanı tərəzinin yüngül gözündəki Güloğlanı götürdü.

- Mən, dəyişik salmamaqçın özümünkünün barmağına sap bağlayacağam, - dedi. Anası Güloğlanın balaca, totuq əlini ovcuna alanda uşağın altıbarmaq olduğunu görüb sapı qırağa tulladı...

O gündən kiçik qardaşın adı "Altıbarmaq Güloğlan" oldu. Bir neçə həftə sonra Balaoğlan da ömrünü Güloğlana bağışladı.

Evin əziz xələfi Güloğlanın körpəliyi də, uşaqlığı da, gəncliyi də naz, nemət və kef içində keçdi...

***

Mal yiyəsinə oxşamasa haramdır deyərlər. Bizim qəhrəmanımız Altıbarmaq Güloğlanın boy-buxunu, hərəkətləri, səsi, hətta yerışı də atasının ki idi. Rəhmətlik Dünyamalıni görünlər Güloğlana rast gəlsəydi, deyərdilər, bəs kişi qəbirdən xortlayıb. Güloğlanın cılız bədəninə görə bir qədər yekə, armudu daz başı, nazik, uzun boğazı, qalın qaşları altında yüsür dənəsi kimi işıldayan bic gözləri, qırmızı ətli burnu və kvadrat şəkilli qara bıığı vardı. Kişi danışanda sanki səkkiz yaşında qız səsi eşidirdin; hirslənib çığırdığı zaman bu səs daha da cırlaşır, qulaqbatırıcı bir cingiltiyə çevrilirdi. Bəli, Altıbarmaq Güloğlan başqa bir aləm idi. O, kiçik boyuna namünasib qırx altı nömrə çəkmə geyərdi. Balaqları topuğundan yuxarı olan dar şalvarı müqabilində bu çəkmələr daha yekə görünərdi. Yenə məsələ təkəcə bununla bitsə, dərd yararı idi. Güloğlan çiyinlərinin sağa-sola tərpedə - tərpedə yeriyəndə pəncələrinə qabağa yox, yana atırdı; adama elə gəlirdi ki, çəkmələrini tay-dəyişik geyib. Bir sözlə, onun ayaqları başına bəla idi. Oynamağa bənzəyən bu qeyri-adi yerışı küçədə çoxlarının diqqətini cəlb edirdi. Bəzən dayanıb ta uzaqlaşincaya qədər Güloğlanın məzə ilə addımlamasına baxanlar ləzzətlə gülürdülər.

Keçən il Güloğlan işçisi Noğul xanıma məhəbbət elan edib onun evinə köçmüş, öz otağını isə kirayə vermişdi. Təzə ərindən az qala yarım metr hündür olan Noğul xanım iki dəfə də ondan kök idi. Yanaşı getdiklərini görəndə adama elə gəlirdi ki, Noğul xanım oğlunun əlindən tutub gəzməyə çıxarıbdır...

***

Yolunuz yuxarı məhəlləyə düşsə, hündür səkidə, üstünə qara yazılı ağ lövhə vurulmuş köhnə, qırmızı bir qapıya rast gələrsiniz. Bura Güloğlan Daşdəmirovun müdir olduğu idarədir. Lakin nə idarəsidir, bu o qədər də əhəmiyyətli deyil. Bir kiçik otaqla dəhlizdən ibarət bu idarədə müdirin stolundan başqa daha iki stol qoyulmuşdur. Bunlardan birinin arxasında Güloğlan Daşdəmirovun evində arvadı, idarədə katibəsi sayılan Noğul xanım, o birində isə idarədə müdirin işçisi, evində heç nəyi sayılmayan Xeyrulla əyləşir. Burada Xeyransa adlı stolsuz- stulsüz, ayaq üstə üçüncü bir qoca arvad da işləyir ki, o idarənin xadiməsidir.

Xeyransa arvad siyahıda yarım ştat sayıldığından Güloğlan Daşdəmirov onun varlığını çox zaman unutsa da, otağı zibilli gördüyü vaxtlarda qarı yadına düşür.

Bəli, kimdir bu Güloğlan Daşdəmirov və onun arvadı Noğul xanım? Bunlar necə adamlardır? Və kimdir bu Xeyrulla ilə Xeyransa arvad?

Güloğlan Daşdəmirov Xeyransa ilə maraqlanmasa da, biz onun barəsində bu sözləri deyə bilərik: Xeyransa arvad adı analardan biridir. Onun yeganə arzusu isə oğlunu evləndirmək, təqaüdə çıxıb ömrünün son illərini asudə yaşamaqdır. Arıqdırımı, kökdürmə, hündürdümü, gödəkdimi, birçəkləri ağarıbmı, bunlar hekayədə nə mənə, nə də sizə lazımdır. Anadır – vəssalam.

... Bu gün bir həftə idi Xeyransa işə gəlmirdi. Elə düşünməyin ki, şayət o, müdiri ilə dalaşmışdı. Xeyr a... Xeyransanın nəinki Güloğlan Daşdəmirovla dalaşacağını, heç onunla üz-üzə dayanıb danışacağını da təsəvvürünüzə gətirməyin. Xeyransa Xeyrulla deyil ki, həftədə səkkiz dəfə müdiri ilə dalaşsın.

Bu gün yenə Xeyrulla qılıncını Güloğlan Daşdəmirovun üstünə sıyırib hücumu keçmişdi.

Əhvalat belə oldu...

***

... – Ay arvad baxıb görürəm ki, bu dünyanın işləri tərsinədir. Allah plovu birinə verir, iştahı başqasına. Sən atovun görü, gəl əyri oturaq, düz danışaq: özün deginən, mənim nəyim o bəzi idarə naçalniklərindən əskikdir? Qurban olum sənə, bilik deyirsən məndə - idarəyə hər gün qəzet gəlir; bacarıq deyirsən məndə - neçə ildur bu boyda kontorun müdiriyəm, evdə sənə, burda camaata ağılnan, başnan rəhbərlik edirəm. Vid, yaraşlıq da ki... gözünün qabağında yam. Allah məni məğmun eləməyib. Daha adama nə lazımdır. Qol çəkib, möhür basmaq deyirsən onu da başqalarından pis bacarmıram. Səhərdən axşamacan tarapatrapnan hey kağızdır möhürləyirəm, - deyə nahar fasiləsində qatıqla təndir çörəyi yeyən Güloğlan Daşdəmirov otaqda yalnız qaldıqlarını görüb, evdə arvadı, burada isə katibəsi olan Noğul xanıma öz taleyindən gileyləndi. – İndi gəl, sənə qurban olum, gör ki, mən kiməm, mənim tay-tuşları kimlərdir. Mən özüm də vur-tut üçcə nəfər yarım ştatı olan kiçik bir idarənin böyüyü, onlar isə naçalnik filan və ilaxır...

“Murmurki” oxuya-oxuya, qarşısındakı aynaya baxaraq özünə bəzək vuran Noğul xanım bu arada başını qaldırıb evdə əri, burada isə idarə müdiri olan Güloğlan Daşdəmirova çəpəki bir nəzər saldı:

- Hələ bu da azdır sənə, əcəb olur! – dedi. – Taqsırlar hamısı özündədir!

Güloğlan Daşdəmirov qatıqlı bankanın divarlarını çörəyin axırını tikəsi ilə təmizləyib ovurduna itələdi.

- Niyə?!

- Ona görə ki, başqaları hər gün iclas çağırır, saatlarla danışır, işçilərinin birinə töhmət yapışdırır, digərinə təşəkkür verir, işi də gözə görünür. Sonra o xatayüstüvədir, nədir, ondan eliyirlər, tutub çəkirlər qabağa, vəzifəsi də böyüyür, özü də. Mən yazıq neçə vaxtdır bu xarabada otururam, iclas üzünə həsrətəm. bekarçılıqdan adamın ürəyi partlayır. Nə olar, bir dəfə də sən çağıranda...

Noğul xanımı ağlamaq tutdu.

Güloğlan Daşdəmirov gördü ki, arvadı haqqına danışır. O hələ indiyə kimi bir dəfə də idarədə iclas çağırmamışdı.

- Yaxşı, sənə qurban olum, elə bil bu dəqiqə camaatı yığdım, tökdüm bura, iclası başladım və ilaxır, – deyə müdir ayağa qalxdı, pəncəyinin ətəklərini arxaya atıb əllərini şalvar cibinə qoyaraq qarnını yazı stoluna söykədi – Axı mən kimə töhmət yapışdırım, təşəkkürü kimə verim?

Noğul xanım hövsələdən çıxdı, səsini ucaldaraq dedi:

- Eh, sən də gör nəyin fikrini çəkirsən? Hələ bir utanmaz-utanmaz lovğalanırsan da. Sənə bu idarədə nə xətər toxunsa çolaq Xeyrulladan toxunacaq. Nə qədər gec deyil, onun başını əkməlisən. Çobanın könlü olsa, təkədən pendir tutar. Töhməti yapışdır ona, təşəkkürü də ver... – Arvad şappıltı ilə sinəsinə vurdu - mənə!

Fikir götürdü Güloğlan Daşdəmirovu:

- Yaxşı, bəs soruşmazlar ki, sənə qurban olum, bu mübarək töhməti niyə görə ona verirsən və ilaxır? Fikirləşmək lazımdır.

- Rəhmətliyin oğlu, söz danışdın da. Təşəkkür vermirsən ki, bir fikirləşəsən də.

Güloğlan Daşdəmirov təcili iclas çağırmağı qət elədi.

- Başlayıram! Tez ol camaatı yığ bura, - deyə keçib yerində oturdu. – Ancaq Noğul xanım, sən Xeyrulla barədə bir kəlmə də pis söz danışma!

Noğul dodaqlarına boya sürtə-sürtə elə yerindən “Xeyrulla” deyə səsləndi.

Uzunboylu, arıq sifət ortadan başının tükləri seyrəlmiş qırx-qırx iki yaşlarında bir kişi axsaya-axsaya içəri girdi.

Güloğlan rəsmi görkəm alıb ayağa qalxdı:

- Bəs camaatın qalanı hanı? – Xeyransanın içəri gəlmədiyini görüb soruşdu. Xeyrulla dilləndi:

- Çox tez ayılmısan. Xeyransa arvad bu gün bir həftədir işə çıxmır, elə indi xəbər tutursan?!

Güloğlan Daşdəmirov bu sözləri fərqiə varmadan:

- Yaxşı, əyləşin yoldaşlar, başlayırıq. Xahiş edirəm sakit olun. Siz də yoldaş Noğul, “murmurki”ni iclasdan sonra oxuyarsız! Demək, bu günkü iclası aparmaq üçün bir dənə sədr, bir dənə də katibə seçmək...

Müdür sözünü qurtarmamış Noğul xanım zil səslə yerindən qışqırdı:

- Sən yoldaş Daşdəmirov!

- Başqa namizəd yoxdur ki? – deyə müdir çəpəki Xeyrullaya baxdı. – Əgər belə isə, səsə qoyuram, kim yoldaş Güloğlan Daşdəmirovun sədrliyə keçməsinə razıdırsa, barmağını qozasın.

Əvvəlcə Noğul xanım, sonra da Xeyrulla əllərini qaldırdı.

- Kim əleyhinədir yoldaş Güloğlan Daşdəmirovun? Heç kim. Kim bitərəf qaldı?.. Demək, bir səslə. Mən də katibliyə Noğul yoldaşın namizədliyini təklif edirəm. Sakit, yoldaşlar!..

Noğul da səsə qoyuldu. Nə əleyhinə çıxan, nə də bitərəf çıxan oldu..

- Buyurun, bura! – deyə sədr qadınına müraciət elədi.

Evdə ər-arvad, işdə müdir-katibə, iclasda isə sədr-katib olan Güloğlan Daşdəmirovla Noğul xanım yerlərini tutdular.

- Demək, məsələ hələl bir dənədir: idarəmizin işini daha da yaxşılaşdırmaq və ilaxır...

Güloğlan min adam qarşısında danışmağa hazırlaşan adamlar kimi özünü yığışdırıb sözə başlamaq istəyirdi ki, Xeyrullanın ona məhəl qoymadan nəsə yediyini görüb hövsələdən çıxdı:

- Yoldaş Xeyrulla, ağzındakını ud! Bəsdir köyşədin! Sənin yeməyə olan məhəbbətin əməyə olsaydı, indi iki dəfə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı idin və ilaxır... Yaramaz bu cür nalayiq hərəkətlər iclasda.

Xeyrulla ağzını açıb danışmaq istəyirdi ki, Güloğlan Daşdəmirov yumruğunu stola, təpiyini döşəməyə vurub qışqırdı:

-Sus!.. Burada rəhbər də mənəm, sədr də mənəm!

Xeyrulla tələsmədən tikəsini çeynəyib aşağı ötürdükdən sonra təmkinini pozmadan ayağa qalxdı:

- Hələ nahar fasiləsi qurtarmayıb, - dedi. – Nahaqdan mənə tənbeh etməyin.

- Sus! Yoldaş Xeyrulla! Mənim boş danışığlara qulaq asmağa boş vaxtım yoxdur!

Güloğlan Daşdəmirov üzünü arvadına tutdu:

- Yoldaş Noğul, xahiş edirəm, qələmi götür yaz. Burada ağzımdan çıxanlar protokola tökülməlidir. Orada qeyd elə ki, yoldaş Xeyrulla idarədə özünü idarə edə bilmir. İclasda vəzifəsinə, yaşına və boyuna yaraşmayan nalayiq hərəkətlər nümayiş etdirir. Köyşəyir və ilaxır...

Noğul xanım “Xeyrulla köyşəyir və ilaxır...” deyə yazdıqlarını höccələyə-höccələyə təkrar edib nöqtə qoydu.

Güloğlan Daşdəmirov qrafindən qatıqlı bankaya su töküb çalxaladıqdan sonra başına çəkdi.

- Yaramaz belə, yoldaşlar, - deyə səsinin ahəngini dəyişərək şikayətləndi. – İclasda sədrə, lap elə katibə də hörmət eləmək lazımdır. Mən ki, özüm-özümü seçməmişəm.

- Döğrudür! – deyə Noğul xanım yerindən bağırdı. Xeyrulla, zəhmət olmasa bir az özünü yığışdır!

Xeyrullaya elə bil qızmar şiş batırdılar.

- Bura bax, Güloğlan, - dedi, bu iclası nədən ötrü çağırırsan?!

- Əvvəla mən sənə üçün Güloğlan yox, yoldaş Daşdəmirovam. İkincisi lazımdır mənə çağırışam, özümçün, sənə nə!..

- Hə?.. – deyə Xeyrulla cin atına mindi. – Onda sən sədr danış, arvadın katib də yazsın. Mən getdim yarımçıq naharımı başa vurmağa...

Xeyrullanın qapıya yaxınlaşıb dəhlizə çıxmaq istədiyini görən Noğul xanım onu dilə tutmağa çalışdı:

- Xeyrulla qardaş, tərslik eləmə də... Otur görək iclasımızın axırı nə olur.

- Mən bu iclasın axırını əvvəlcədən görürəm! – deyə Xeyrulla kəkələndi.

Arvadının yanında pərt olmaq istəməyən Güloğlan Daşdəmirov əllərini belinə qoyub üzünü Xeyrullaya tutaraq boğazını qabağa uzatdı:

- Balam, nə istəyirsən? Qoymazsan işləyək? Qoymazsan inkişafa irəliləyək? Və nəhayət qoymazsan ki... – O, arvadına tərəf dönüb əlavə etdi, - yoldaş Noğul, təvəqqe edirəm onu da yazasan ki, Xeyrullaya axırıncı dəfə tapşırıq verilməsinin nəzərdə tutulması nəzərdə tutulsun və ilaxır...

Noğul xanım başını qaldırıb ərinin üzünə hırıldadı.

- Ciddi deyirsən, yoxsa...

Güloğlan Daşdəmirov hirsləndi:

- Bəs sənənlə zarafat eləyirəm?!

- Yox ey... Soruşuram, ciddi tapşırıq, yoxsa prostoyundan?

- Yaz, ikisindən də və ilaxır...

Noğul xanım yenə şit-şit güldü.

- Bunu yazmıram.

- Niyə?

- Əşi, birinci iclasımızdır... Hələ Xeyrulla qardaş da xamdır, öyrənər də...

Xeyrulla sir-sifətini turşudub əlini qaldırdı:

- Mən danışmaq istəyirəm!

- Buyur! – deyə Güloğlan Daşdəmirov özünü axıra salmağı daha münasib bildi. – Təklif var, Xeyrulla yoldaş üçün iyirmi dəqiqə reqlama təşkil olunsun. Etiraz edən yoxdur ki? Danış! Ancaq sözlərinə fikir ver və ilaxır...

Xeyrulla çənəsini ovuqdurdu, dili ilə dodaqlarını yaladı, sonra boğazını arıtlayıb dedi:

- Mən sözümlə elə əvvəlcə sənə özündən başlayacağam, yoldaş Güloğlan Daşdəmirov! Qulaqlarını aç, yaxşı eşit! Vəzifə sənə gözlərini elə tutub ki, özündən başqa heç kəsi görmürsən. Səsimizi dinləmək istəmirsən. Sən bizi öz şəxsiyyətinə pərəstiş etdirməyə can atırsan!

Noğul xanım diksinən kimi oldu.

- Axırıncı sözü başa düşmədim. Xeyrulla qardaş, - deyə çeşməyi arxasında gözlərini döyüb ona baxdı.

Xeyrulla Noğul xanımın dediklərinə əhəmiyyət vermədən sözünə davam etdi:

- Sən, yoldaş Güloğlan Daşdəmirov, bu balaca boyunla çox böyük təmənnalarla yaşayırsan. Ancaq onu bil ki, sən kimilərdən rəhbər işçi ola bilməz. Şan, şöhrət, vəzifə xeyrinə yuxarı çıxan Daşdəmirovlar sonra aşağı enib çox yumşalıblar. Yadında saxla ki, hündürdən yıxılan bərk əzilir.

Daş qayaya rast gəlmişdi. Güloğlan Daşdəmirov yaylığını çıxarıb tərini sildi. Noğul xanım yazıq-yazıq ərinə baxıb xırıltılı bir səslə yavaşdan soruşdu:

- Bunları da yazım?

Güloğlan Daşdəmirov kişilənib tapança kimi açıldı:

- Lazım deyil hər cəfəngiyatı protokola salmaq!

Xeyrulla heç nəyə fikir vermədən döşəyirdi. Sən demə kişi əməlli – başlı natiq imiş. Özü də elə kəsərli sözlər deyir, elə məntiqlə danışır ki, Güloğlan Daşdəmirov tənqidin özünə aid olduğunu büsbütün unudaraq ona heyran qalmışdı. Noğul gözlərini, ərinin tərdən par-par parıldayan daz başına zilləmişdi. O, burada, televizor ekranında olduğu kimi, Xeyrullanın əl –qolunu necə ölçdüyünü apaydın görürdü.

- Bu gün bir həftədir idarənin xadiməsi Xeyransa arvad işə gəlmir. – deyə indi də Xeyrulla müdiri qayğısızlıqda təqsirləndirirdi. - sən Güloğlan Daşdəmirov isə bundan xəbərsizsən. Hələ üstəlik yeşiklərində Xeyransanın qonşusunun beş, altı ərizəsi yatır, pilləkənini təmir elətdirmək istəyir, bir dəfə də canına əziyyət verib yoxlamamısan. Xeyransa arvad...

Güloğlan Daşdəmirov bu yerdə susa bilmədi.

- Xeyransanın adını nahaqdan tez-tez çəkmə! Arvad özü deyirdi ki, oğlunu evləndirəcəək. Yəqin başı toya – zada qarışıb. Hələ icazəsiz işə gəlmədiyini üçün ona bir yağlı töhmət də verəcəyəm! Bəli, görərsən!

- Doğru deyir də, ay Xeyrulla qardaş, Xeyransa arvad yoxdur, idarədə zibil xirtləyə çıxır. Axı insafda dinin yarısıdır. Siz daha bu kişidən nə istəyirsiniz?

Xeyrulla sanki bu danışmaları eşitməmiş, ürəyini boşaltmamış oturmaq istəmirdi:

- Özünüz bilirsiniz ki, mən bir qıçımı müharibədə qoymuşam. Xeyransa arvadın evi yuxarı mərtəbədə olur, çıxıb – düşə bilmirəm.

Bu arada Noğul xanım dilini saxlamadı:

- Sənə imkan versələr elə bir qıçınla bu idarəni dağıdarsan!

- Bəli! – deyə Xeyrulla başını tərpətdi. – Bu idarə belə qalmaqacaq, çox şey dəyişəcək! Siz ər-arvad dilbir olub...

- Xahiş edirəm, danışanda sözlərinə fikir ver. Mən Noğul xanımı işə qəbul edəndən sonra arvadlığa götürmüşəm, arvadlığa qəbul edəndən sonra işə götürməmişəm!..

Vəziyyətin ciddiləşdiyini görən Güloğlan Daşdəmirov haqqında gedən sözsöhbətin qırağa çıxacağından qorxdı. Ona görə ayağa qalxıb iclası qapalı elan etdi.

Xeyrulla nə fikirləşdisə, əzik portfelinə qoltuğuna vurub bayıra çıxdı. Ancaq kişi bu dəfə evlərinə tərəf sağa yox, sola buruldu.

***

Güloğlan Daşdəmirov çox sahələrdə işləmişdi. Konfet fabrikində, rəngsaz artelində, dondurma pavilyonunda, papaqçı dükanında...Hələ Xeyrulla kimi oda-aloşa rast gəlməmişdi. Bugünkü iclasdan sonra Güloğlan Daşdəmirovla Noğul xanım Xeyrulla barədə çox götür – qoy elədilər. Axırı belə qərara gəldilər ki, bu işə əncam çəkmək lazımdır. Xeyrullanı idarədən uzaqlaşdırmaq vacibdir. Qurt ağacı içindən yeyər. Güloğlan Daşdəmirov Noğulun vaxtında elədiyi xəbərdarlığa görə ondan çox razı qaldı. İdarə müdiri elə bu axşam Xeyransa arvadı yoluxmağa getməyi qərara aldı.

- Eybi yoxdur, Noğul xanım, bu mənim adıma əskiklik gətirsə də, getməliyəm, - deyə Güloğlan Daşdəmirov darıxmamaq üçün Noğul xanımı da dilə tutub özü ilə aparmaq istədi. – Qoy desinlər gör nə qayğıkeş, sadə adamdır ki, durub öz katibəsi ilə birlikdə süpürgəçinin kefini xəbər almağa gəlir. Yoxsa, Xeyrullaya etibar yoxdur, əngəl çıxardar bizim üçün. Həm də o həyətdən ərizə verən qonşunun pilləkənlərinə baxarıq... Taxta-şalban lazım olsa üstəlik xeyrini də görərik və ilaxır...

Güloğlan Daşdəmirov dilxorçuluqda üç armudu stəkan araq içdi, sonra arvadı ilə taksiyə oturub, işdən çıxanda əmr dəftərindən götürdüyü ünvanı şoferə verdi.

Hava qaranlıq idi. Yağış da xirda-xirda yağdı. Göydə bir dənə də ulduz görünmürdü. Şəhər dumanlı olduğundan dirəklər yanan elektrik lampaları islanmış küçələrə zəif şölə salırdı. Noğul xanım, astadan “murmurki” oxuyurdu. Güloğlan Daşdəmirov canını soyuğa verməmək üçün, paltosunun yaxalığını qaldırıb başını arvadın qoltuğuna soxmuşdu. Arağın təsirindən onu yuxu aparırdı.

- Güloğlan, çatdıq! – deyə şofer maşını saxladı. Noğul xanım ərini silkələdi.

Xeyransa arvadgilin mənzili ikinci mərtəbədə idi. Güloğlan Daşdəmirovla Noğul xanımı aynabənddə çox hörmətlə qarşılayıb paltolarını çıxartdılar. Kişi arvadının qoluna girib içəri keçəndə gözləri bərələ qaldı. Ev adamlı dolu idi. Ortada açılmış uzun stolun üstündə iri buludlarda zəfəranlı plov buğlanırdı. Bir neçə boşqabda isə xuruş, göy-göyərtili, qırmızı turp və doğranmış duzlu xiyar qoyulmuşdu. Güloğlan Daşdəmirovu bu dadlı yeməklərdən daha çox maraqlandıran süftədəki içki dolu şəffaf qrafinlər idi. Ancaq deyəsən bir qədər gecikmişdilər. Noğul xanım çeşməksiz gəldiyindən ərindən başqa heç kimi, heç nəyi aydın görə bilmədi. Yuxarı başda təsbih çevirən ağsaqqal bir qoca dünyanın keçmişindən gələcəyindən danışdı. Güloğlan Daşdəmirov qonaqlara yaxınlaşcaq özünü çəkib təntənə ilə salam verdi, oturmağa münasib yer axtardı. Aşağı tərəfdə ayrıca qoyulmuş girdə mizin dalında əyləşən iki cavan oğlan tez ayağa qalxdı.

Birdən Güloğlan Daşdəmirovun gözü yuxarı başda oturmuş Xeyrullaya sataşdı. O, içirdi.

“- Ay əclaf, ay əclaf! – deyə ürəyində onu söydü, - Bəs sən deyirdin çolağam, Xeyransanın pilləkənlərini qalxıb – enə bilmirəm. toy plovu hazır olan kimi məndən tez xəbər tutursan. Qabağına da çay stəkanı doldurub qoymusan. Hələ bir əbləhin kostyumuna bax. Məndən yaxşı geyinib! İçəri xam adam girsə, deyər bəs, bəy elə budur.

Güloğlan Daşdəmirov Noğul xanımı ilə aşağı başda, Xeyrulladan uzaqda idi. Arvad əyləşən kimi əyilib ərinin qulağına pıçıldadı:

- Heç yaxşı olmadı, əliboş gəldik.

Güloğlan Daşdəmirov astaca başını tərpətdi. Sonra ətrafına nəzər yetirib Noğula eşitdirdi:

- Deyərik təqsir Xeyransa arvadda olub. Bizə xəbər eləməyib.

Başdakı ağsaqqal kişi təsbəhini çevirə-çevirə danışmağına davam edir, qonaqlar da maraqla onu dinləyirdilər.

Noğul xanım Güloğlanın yaxasından tutub özünə tərəf çəkdi:

- Bəyi tanımırısan?

Güloğlan Daşdəmirov “nırç” elədi. Arvad yenə onun qulağına pıçıldadı:

- Sən allah, az iç. Piyan olub Xeyrulla ilə dava – dalaş salarsan.

Kişi başını dala atdı:

- Qorxma!

Noğul xanım ərinin onsuz da hallı olduğunu görüb süfrədəki stəkanlardan lap balacasını götürərək onun qabağına qoydu. Kostyumuna plovun yağı dammasın deyə, dəsmallardan birini kişinin yaxasına taxdı və eyni zamanda astadan:

- Heç səndən başqa arvadı ilə gələn yoxdur, - dedi. Güloğlan narazı tərzdə başını buladı.

- Camaatda bəyəm mədəniyyət var! O nimçədəki duzlu xiyarı bəri çək.

Güloğlan Daşdəmirov qrafini götürüb stəkanı doldurdu.

- Sən canın, hamısını içmə! – deyə arvad yalvardı. Azacıq ara verib soruşdu: - nə əcəb çalanları yoxdur?

- Qoca arvaddır, yəqin qampaniya fason eləyir də. Elə bu yaxşıdır, baş qulağımız dəng olmaz.

Güloğlan əvvəlcə özünün, sonra arvadının nimçəsinə plov çəkdi. Qasığı götürüb yeməyə başladı. Noğul xanım da gözaltı adamları süzdükdən sonra işə girişdi.

Qonaqların “Mirzə əmi” dedikləri saqqallı kişi yorulmaq bilmirdi. İndi də yaxılığın, qayğının böyük savab olduğundan danışdı. Güloğlan Daşdəmirov hələ heç kimin yeyib – içmədiyini görcək nəzakət xətrinə qasığı yerə qoydu. Sonra da arvadını dümsüklədi.

Ağsaqqal qoca: - Hə... çox qəribə adamlar görüb bu qədim dünya, - deyə mənalı- mənalı başını tərpadərək susdu. Məclisə qərib bir sakitlik çökdüyünü görən Güloğlan Daşdəmirov çox təmkin və özünə yad bir ada ilə sözə başladı:

- Mən, Mirzə əminin söhbətinə bayaqdan diqqətlə qulaq asıram. Dünyada adamlara yaxşılıq etmək, qayğı göstərmək və ilaxır, doğrudan da hər kişinin işi deyil.

Yerlərdən səslər eşidildi: “Bəli a...”. “Elədir”, “Düz buyurursuz...”.

- Heç uzağa getməyin. Elə götürün mənim özümü. Sizi inandırırım, bəlkə də başqa idarənin müdiri olsa idi, deyərdi ki, əşi, o hara, mən hara. Tayım – tuşum deyil, mənim filankəsin xeyir – şər məclisində nə işim var? Ancaq yox, işçinin, kim olursa – olsun, mən qədrini bilən adamam.

Mirzə əmi şaqqıltı ilə təsbəhini çevirib yerindən səsləndi:

- Allah ölənlərinə rəhmət eləsin.

- Məqsədım odur ki... – deyə Güloğlan Daşdəmirov stəkanını qaldırıb çəngəlin ucunda duzlu xiyardan bir dilim götürdü. – Mən süftəmizin ağsaqqalından söz alıb, bu gün toyunu elədiyi oğlandan əvvəl, onu boya-başa çatdıran Xeyransa arvadın sağlığına...

Xeyransanın adı çəkilən kimi Mirzə əmi ucadan yasin oxuyub salavat çevirdi:

- Allah rəhmət eləsin!

Xeyrulla nə oldusa “tfu” deyib cəld ayağa qalxdı. Məclisə vəlvələ düşdü. Bayaq yerlərini hörmətlə onlara verən cavanlardan biri arxadan Güloğlanın boynundan yağış bəhlizə itələdi. Kişi palçıq kimi döşəməyə yapışdı. Ayağa qalxacaq qarşısında Xeyrullanın zəhmli sifətini görüb tamam ayıldı. Noğul xanım tez ərinin paltosunu, papağını götürüb çığıra-çığıra onun dalınca qaçdı. Ər – arvad özlərini şaşırtdıqlarından yolu azıb, ara qapıdan pilləkənin təmir edilməyə ərizə verən qonşunun aynabəndinə yüyürdülər. Noğul xanım qabağa keçərək ərinin əlindən tutdu: “Ay kişi, evin yıxılsın, sən demə biz toya yox, Xeyransanın yasına gəlmişik!” – deyib ardınca onu həyəətə dartdı. Bu vaxt pillələrdən biri şaraqqıltı ilə sındı və hər ikisi üzüaşağı diyirlənib həyətdəki yağış gölməçəsinə düşdü.

***

Güloğlan Daşdəmirov müdirlik etdiyi idarədən çıxarıldıqdan sonra kişilik eydiyi evdən də qovuldu.

- Mənim sənə çörək verib saxlamağa nə artıq pulum, nə də yatırmağa yerim var, - deyə Noğul xanım bir ilədek kəbinsiz yaşadığı Güloğlan Daşdəmirovun şələ-küləsini bayıra atdı. Vəzifəsiz, arvadsız, katibəsiz dolanmaq Güloğlan Daşdəmirova çox çətin gəldi. Nəhayət, axtarib özünə münasib iş tapdı.

Güloğlan Daşdəmirov burada rəhbər vəzifədə olmasa da gələcəyini çox fərəhli görürdü. Hər halda ticarətin içində idi. İş - gücü, dövləti xəzinə kimi tükənmək bilməyən bir anbardan mağazalara müxtəlif mallar daşımaqda. O, hər səhər işə gələcək qaradiməz müdiri olan Xandadaşovun kabinetinə girib ədəblə salam verir, sonra isə ondan üstü möhürlü bir kağız alırdı. Həmin kağızla anbardan çıxardığı malları – pencək-şalvarı, arvad paltarlarını, müxtəlif papaqları, çəkmələri, corabları maşına yükləyərək aparıb deyilən mağazaya təhvil verirdi. Hələlik Güloğlan Daşdəmirovun daşbaşı ancaq ondan ibatət idi ki, havalər soyuq olanda xoşuna gələnlər bahalı paltolardan birini əyninə geyir, ürəyinə yatan papaqlardan birini başına qoyur və anbardan mağazaya qədər müftə isinirdi. Ancaq ümidvardı ki, tezliklə bu palto, papaqlarla nəinki özünü, hətta başqalarını da isindirəcəkdir. Bunun üçün Xandadaşova yol tapmaq lazım idi.

İki həftə işlədikdən sonra Güloğlan Daşdəmirov birinci maaşını alıb adəti üzrə özünü restorana verdi. “Mən bu pulu kimin üçün yığıram?” – deyə fikirləşdi. – Arvad yox, uşaq yox. Bugün doyunca içəcəyəm. Noğulun acığına və ilaxır”.

Kişi dediyi kimi də elədi...

Güloğlan Daşdəmirov kef aləmində axşam qaranlığında Noğul xanımın ikiəlli qapazları altında ayıldı: bir də gördü ki, sabiq arvadı onu döyə - döyə evindən bayıra qovur. Güloğlan Daşdəmirov bura haçan gəlmişdi, nə üçün gəlmişdi bilmirdi. Ancaq onu bilirdi ki, Noğul xanımgilin həyətindən çıxanda bədəni Xeyransa xanımgildəki kimi möhkəm sızıldayırdı. Gecəni ölü tək hərəkətsiz yatan Güloğlan Daşdəmirov səhər yuxuya qalıb işə gecikdi. Xandadaşovun qapısı örtülü idi. Cəsarət edib içəri girə bilmədi. O, qulaqlarını açar yerinə dirəyəndə kabinetdən eşitdiyi sözlər canına vahimə saldı: “Lazım deyil! Lazım deyil mənə o tülkü sifət, o dovşan kimi qorxaq dələduz! Mən onu bundan sonra bir gün də yanımda saxlamaram!”

Güloğlan Daşdəmirov qapıya yaxınlaşdığı kimi də pəncələri üstə ehtiyatla dal-dala addımlayıb bayıra çıxdı. “Sən öləsən, işləri korlamışam. Yəqin Noğul xanım məni satıb və ilaxır... deyə dünən gecəki əhvalatı yadına saldı – Xandadaşov kiminləsə mənim barəmdə danışdı. Belə acıqlı vaxtında yanına girsəm, udzaram.. qoy bir az veyillənəm, hirsli soyusun...” Güloğlan Daşdəmirov hara gedəcəyini özü də bilmədən küçələri ölçməyə başladı. “Bu da mənim yaxşılığım. Allah Noğul xanımın başına daş salsın! Mən o Noğuldan heç bir şirinlik dadmadım. Elə gül kimi rəhbərliyimi əlimdən aldırən o nacinsin fitvası oldu!”

Güloğlan Daşdəmirov iki-üç dəfə anbara yaxınlaşdı, lakin içəri girməyə cəsarəti çatmadığından yenə geri həslədi. Nəhayət, sabah Xandadaşova xəstə olduğunu deməyi və bugün işə getməməyi qərara alıb özünü dərd əlindən yenə restorana verdi.

Güloğlan Daşdəmirov həmişə çətinə düşdüyü vaxtlarda içməyi adət eləmişdi.

İki saat sonra dodaqaltı oxuya-oxuya restorandan çıxanda kefi yaman kökdü. Güloğlanın xəyalından yenə Noğul xanımın yanına getmək keçirdi. Bu vaxt kişi birdən nə görsə yaxşıdır! Onun qaradınmaz müdiri Xandadaşov qarşısındakı səkilə qollarını yellədə-yellədə hara isə gedirdi. Güloğlan Daşdəmirov tez özünü doğruldub dayandı. Xandadaşov tını burulub geniş bir qapıdan girdi. Güloğlan onun dalınca pişik kimi asta-asta yeriməyə başladı. Sonra pencərədən boylanıb baxdı. “Aha... deyəsən işlər düzələcək və ilaxır... Bura aşxanadır...” O da müdirin dalınca özünü içəri saldı. Güloğlan Daşdəmirovun xumarlanan gözləri hər şeyi dumanlı görsə də, onu yəqin etdi ki, Xandadaşov arxası bəriyə oturan adamdır. Bir şüşə “Badamlı” gətirib işin dalını gözlədi. Xandadaşova yemək verilən kimi Güloğlan Daşdəmirov xörəkpaylayanı yanına çağırırdı:

- Mənim şotuma o arxası bəri oturan kişiyyə yarım litr o ağdan ver! Ancaq bilməsin kim göndərdi, qoy abırlı olsun və ilaxır...

Xörəkpaylayan arvad “baş üstə” deyib uzaqlaşdı. Pusquda durub adamların arasından baxdıqca Güloğlan Daşdəmirov ürəyində fikirləşirdi: “Sən öləsən, arağın yarısını boşaldan kimi özümü verəcəyəm yanına. Deyəcəyəm, sənə qurban olum, Xandadaşov, o da bir işdi olub və ilaxır. Keç günahımdan...”

Xörəkpaylayan arvadın, padnosda Xandadaşova bir butulka gətirdiyini görəndə Güloğlan Daşdəmirov sevincdən əllərini bir – birinə sürtüb irişdi və başının hərəkəti ilə uzaqdan–uzağa ona təşəkkür etdi. Ancaq, nədənsə, Xandadaşov göndərilən hədiyyəni qəbul edəndən sonra heç də çevrilib o yan bu yana baxmadı. Güloğlan xörəkpaylayan arvadı işarə ilə yanına çağırırdı.

- Tez pulunu hesabla.

Arvad cibindən kiçik sayğacı çıxardı.

- Bir butulka badamlı...

- Bəli.

- Bir şüşə də qatıq.

- Nə? – Deyə Güloğlan Daşdəmirovun ağzı açıla qaldı. – Qatıq?!

- Bəli

- Qatıq nədir?

- ...

- Bəs sən ona araq aparmadın?”

- Xeyr, yoldaş, bizdə spirtli içkilər satılmır.

Güloğlan Daşdəmirov başına ikiəlli bir qapaz çəkdi.

- Bəs sən onun qabağına qatıq şüşəsini qoyanda, o nə dedi?

- Dedi, hər kimsə özünü ələ salsın!

***

Xandadaşov sözündə möhkəm durmuşdu:

- Xeyr, yoldaş Güloğlan Daşdəmirov, əvvəla onu bil ki, dünən mən işə gəlməmişdim. O, kabinetdə eşitdiklərini də mən deməmişəm. Sən, yəqin ədəbi verilişə qulaq asmısan, radionu söndürməmiş getmişdim. Sonra, əgər öz günahlarını araqla yumaq istəmişənsə, bu da çox pis! Hələ mənə qatıq göndərüb adam arasında rüsvay etdiyini demirəm. Bütün bunlardan əlavə sən yoxlama müddətində özünü doğrulda bilmədin. Ən nəhayət onu da deyim ki, kobud danışacağım üçün üzr istəyirəm, mənim həyatda birinci düşmənim yaltaqlıqdır. Bu qədər. Bizimki bitdi!

Güloğlan Daşdəmirovun ticarət sahəsindəki fəaliyyətinə burada nöqtə qoyuldu.

***

Bir dəfə Güloğlan Daşdəmirovun yolu, keçmişdə müdir olduğu idarənin qabağından düşdü. Qırmızı qapının üstündəki qara yazılı ağ lövhəni görəndə kişinin ürəyinə elə bil paslı xəncər batırdılar. Yer ayağının altından qaçdı: dünya başına fırlandı. O, açıq pəncərədən içəri baxanda Noğul xanımın nə isə yaza-yaza astadan “Murmurki” oxuduğunu eşidən kimi lap dəli oldu. İşə bax ki, bu əsnada Xeyrulla da başında təzə şlyapa, əlində köhnə portfel axsaya-axsaya gəlib idarəyə girdi. Özü də elə düz ötüb keçdi ki, sanki onun yaxınlığındakı adam köhnə müdiri deyildi. Heç dönüb baxmadı da. Daha bu yerdə Güloğlan özünü saxlaya bilmədi: “Ey vəfasız dünya!” – deyə deşilmiş avtomobil şini kimi fısıldayaraq dərindən, ürəkdolusu bir ah çəkdi. – Bu vəzifə ki, var fitə kimi bir şeydir. Hamamdan çıxan başqasına ötürür!!

Güloğlan Daşdəmirov indi tamam fitəsiz qalmışdı. Ancaq kişi ümidini kəsməmişdi, öz fərasətinə inanırdı. Yeddi gün avara gəzdi, səkkizinci gün o təzə bir iş tapdı. Əfsus ki, bu vaxt cibində pulu yox idi. Böyük məmnuniyyətlə restorana girib qaradınməz Xandadaşovun acığına bir-iki yüz vurardı! “Nə isə, sağlıq olsun və ilaxır!” –deyə kişi özünə təsəlli verdi.

Hazırkı vəzifəsi Güloğlan Daşdəmirovun daha çox xoşuna gəlirdi. O, fərdi tikiş atelyesində ayrıca bir stolun arxasında əyləşirdi. Burada öz parçasından şalvar, palto, tuman-köynək sifariş verən müştərilər əndazələri götürüldükdən sonra, Güloğlan Daşdəmirovun stoluna yaxınlaşıb ondan qəbz alırdılar. Hətta pulu da kişi özü qəbul edirdi. O, sifarişçinin boyunun, kürəyinin, belinin, qollarının ölçüsünü ustanın kağızından qəbzə köçürəndə bəzən məsləhət də verirdi:

- Bacım, gəl mənə qulaq as, bu paltarı bir-iki santimetr uzun tikdir. O parça yuyulandan sonra yığıla bilər.

Və yaxud:

- Xalaoğlu, indi dəb, şalvarı mümkün qədər dar geyməkdir. Malını korlama, bu enlikdə balaq olmaz. Artıq qalar, ona da bir dənə kepka tikdirərsən.

Güloğlan Daşdəmirov atelyedə fəhlə, həkim, mühəndis, yazıçı, mağaza müdiri, artist kimi müxtəlif ixtisaslı adamlar ilə görüşürdü. Kim olursa-olsun, ayağa qalxıb müştəri üçün stul qoyur, tələsmədən qəbzi yaza-yaza həmin adamın harada, nə vəzifədə işlədiyini soruşub öyrənirdi. Şübhəsiz, bu adamlar gələcəkdə imdadına çata bilərdi. Hamını da yola salanda bir söz deyirdi:

- Heç nigaran qalma. Lap ürəyin istəyən kimi tikdirəcəyəm.

Ancaq Güloğlan bir şeyə heyifsilənirdi ki, bu neçə gündə nə Xeyrulla, nə də Noğul, nə də Xandadaşov gəlib onu ctol başında görməmişdilər.

Güloğlan Daşdəmirov üç dəfə maaş alıb “düşmənlərinin” acığına içmişdi. Üç dəfə Noğul xanımın yanına yetmək arzusu ürəyindən keçmişdi. Üç dəfə Xeyrullanı əzişdirmək xəyalı ilə ovcunun içi geyişmişdi. Ancaq vəzifəsindən qorxub özünü saxlamışdı. Bekar vaxtlarında Güloğlan Daşdəmirov stolun üstündəki qəbz dəftərçəsini maraqlı məhəbbət romanı kimi vərəqləyirdi. Burada şəhərin neçə-neçə gözəl qızlarının, arvadlarının əndazəsi yazılmışdı. Səhifələri çevirdikcə müştərilərin görkəmi gözləri qabağına gəlirdi. Bu dəftərçədə hər cür – arıq, kök, gödək, uzun, incə bel, yekə qarın, cılız bədənli, enli kürəkli kişilərin, arvadların, qızların ölçüsü vardı. Hərdən Güloğlan Daşdəmirov oturub fikirləşirdi. “Kaş mənə ixtiyar veriləydi, bu qəbz dəftərçəsindən istədiyim ölçüdə bir arvad seçib alaydım özümçün. Üzümü qırxdırıb girəydim qoluna, Noğul xanımın qabağından belədən – belə keçəydim, belədən – belə. Yandırır tökəydim onu. Xeyrulla da bu dəmdə axsaya-axsaya yaxınlaşırdı bizə. Deyəydim, ey dili qafil, necə görürsən bəyənmədiyin Güloğlan lələşüvi?!”

Yayın isti günləri idi. Camaat yaylaqlara köçür, istirahət evlərinə, sanatoriyalara gedir, dəniz sahillərində dincəlirdi.

Atelyenin müdiri də ailəsini götürüb Mərdəkan bağlarına yığışmışdı. Sifariş verən az idi. Bir gün atelyenin qapısı açıldı. Güloğlan Daşdəmirovun köhnə rəhbəri Xandadaşov qoltuğunda kağıza bükülmüş iri bağlama içəri girdi. “Aha elə mən də bunu gözləyirdim...” – deyə əlini dazına çəkib bığlarına sığal verdi.

Xandadaşov ustanın otağına keçdi, kostyumluğunu ölçdürüb - biçdirdikdən sonra əlində bir parça kağız Güloğlan Daşdəmirovun stoluna yan aldı.

- Ooo!.. Salaməleküm, səni xoş gördük, - deyə sabiq işçisinə baxıb gülümsədi. Güloğlan tez bir parça kağız götürüb başını aşağı salaraq filosof kimi düşünməyə başladı. Sonra tələsmədən nəsə yazdı. Xandadaşov hələ də ayaq üstə durub gözləyirdi. Güloğlan Daşdəmirov yenə bir – iki cızma - qara etdikdən sonra işgüzar adamlar kimi karandaşı qulağının dalına taxıb kağızı götürərək icazəsiz müdirin otağına keçdi. Burada heç kim yox idi. O, bu hərəkətilə həm Xandadaşovu yubatmaq, həm də özünün necə səlahiyyətli bir şəxs olduğunu

göstərmək istəyirdi. Güloğlan müdirin stolu üstədən qrafini götürüb ağzına dirədi. Doyunca içib ürəyini sakitləşdirəndən sonra qəfildən qapını açdı və Xandadaşovun üzünə baxmadan yerinə keçdi. Bir neçə dəfə siyirmələri çəkib örtüdü. Karandaşı qulağının dibindən çıxarıb qəbz dəftərçəsini açdı.

- Eşidirəm sizi! – deyə tələsik, həm də çox ciddi bir tərzdə köhnə müdirinə müraciət etdi. Xandadaşovun ağır tərpendiyini görəndən Güloğlan sol qaşını yuxarı qaldıraraq sifətinə qaşqabaqlı bir görkəm verdi.

- Yubatmayın, yoldaş! Əgər mən hər yanına gələn adama bu qədər vaxtımı itirsəm işlərimiz tökülüb qalar.

Xandadaşov gülə - gülə əlindəki kağızı ona uzatdı:

- Buyur, Güloğlan!

- Xahiş olunur mənə rəsmi fəmiyamla müraciət edəsiniz!

Güloğlan Daşdəmirov Xandadaşovun qəbzini yazıb ayağa durdu.

- Ayın birində, günün ikinci yarısında yoxlamağa gələrsiniz. Tikiş haqqını da bu başdan verməlisiniz.

Onun belə ciddi danışdığını görəndən Xandadaşov:

- Sən nə yaman dəyişmişən, - deyə əlini cibinə saldı.

Güloğlan Daşdəmirov pulları alıb yeşiyə atdı.

- Bizimki bitdi, nöqtə!

Xandadaşov bu daşın haradan atıldığını yaxşı başa düşdü. O, getdikdən sonra Güloğlan Daşdəmirov öz adi vəziyyətini alıb içini çəkdi.

***

Xandadaşovun kostyumu vaxtından bir gün gec tikildi. Bu işi Güloğlan qəsdən təxirə salmışdı. Kişiyə gah astarlıq olmadığını, gah at tükü tapılmadığını, gah da emalatxanadakı ustaların istirahətə getdiyini bəhanə edərək onu yubatmışdı. Nəhayət, kostyum hazırlandı.

Bu gün Güloğlan atelyədə tək idi. İşin axırına yaxın o, qapını bağlayıb Xandadaşovun kostyumunu asqıdan götürdü. Aynanın qabağına keçib, bir özünə, bir də əlindəki pəncək-şalvara baxdı. Sanki onun boyuna-bədəninə biçilmişdi. Güloğlan pəncəyini soyundu. Xandadaşovun kostyumunu geyib təkrar ayna qabağına keçəndə özünü tanımadı. “Sən öl, elə bil bu dəqiqə mən Güloğlan Daşdəmirov yox, böyük bir idarənin rəhbəriyəm – deyə düşündü – Bah atonnan! Paltar adamı nə qədər dəyişərmiş!”

Güloğlan Daşdəmirov əllərini şalvar cibinə salıb aynada özünə göz vurdu. Sonra dilini bayıra çıxardı. Bununla da kifayətlənməyib qollarını yuxarı qaldıraraq “As – sə!” deyə xəlvət otaqda ləzzətlə oynamağa başladı.

Xülasə, bu sarı kostyum ona çox yaraşdı! Kişi nə fikirləşdisə tez öz köhnə paltarını götürüb yeşiyin aşağı gözünə dürtdü və papağını qoyub çıxmağa

hazırlaşdı. Lakin bir an dayandı. “Yaxşı, görəsən mən hara gedim bu kostyumda?” – deyə fikirləşdi. Öldü var, döndü yoxdur. Bir-iki yüz vurub özümü salacağam teatra və ilaxır...”

Güloğlan Daşdəmirov əllərini şalvar cibindən çıxarmadan keflə, xumarlana-xumarlana küçələrdə dolaşır, ara bir də vaxtı başa vurmaq üçün girib mağazalara baş çəkirdi. Bu gün ona baxanların sayı xeyli çoxalmışdı. Ancaq o özünə diqqət yetirənlərə əhəmiyyət vermirdi.

Tamaşanın vaxtına az qalmışdı. Hələ bir az foyedə də gəzinmək lazımdı. Kim bilir, bəlkə elə bu axşam bir qadının xoşuna gələcək, subaylığın daşını təzədən atacaqdı...

Güloğlan Daşdəmirov papağını paltarsaxlayana verib içəri keçdi. Foyedə adamlar iki-bir, üç-bir asta-asta söhbət edə-edə gəzişirdilər. O, əlini dalına qoyub, qarnını qabağa verərək çiyinlərini oynada-oynada özünə məxsus ahənglə tələsmədən, yavaş-yavaş addımlayırdı. Ancaq bu parlaq döşəmə üzərində çəkmələri cırıllamadığına görə heyfəsilənirdi. Yanından ötənlərin bəzisi dönüb çox diqqətlə Güloğlan Daşdəmirova baxırdı. Hətta bununla kifayətlənməyib təkrar geri çevrilərək yoldaşına nə isə deyib pıqqıldeşanlar da olurdu. “Baxın, baxın Güloğlan Daşdəmirov yoldaşa. Görün analar necə igidlər doğub. Zarafat deyil, üç qardaşdan bircə mən qala bilmişəm”. Nəsə bu vaxt Güloğlan özü də öz görkəminə baxmağa daxili bir ehtiyac hiss etdi. Aynanın qabağından keçəndə ayaq saxladı. Geyiminə gözəlti bir nəzər yetirdi. “Pis deyiləm – deyə fikirləşdi. – Təzə kostyum və ilaxır... Ancaq heyf başım bir az dazsayaqdır. Dünyanın da qəribə qanunları var... Küçədə müftə - məçcanı xətrin necə istəyirsə gəzirsən, ancaq bura pul verib gəlirsən, üstəlik bir papağını da çıxarmağa məcbursan...”

Lakin o gecə Güloğlan təkcə papağını çıxarmalı olmadı!

Kişiyə bədbəxtçiliyin ikisi birdən üz verdi. Güloğlan Daşdəmirov teatrdan çıxandan sonra evlərinə çatmağa az qalmışdı ki, Xandadaşov hardansa qəfildən peyda olub onun yolunu kəsdi.

- Bu dəqiqə əynindəkini soyunmalısən, kostyum mənimkidir! Pulunu da vermişəm.

Güloğlan Daşdəmirov çox dedi, Xandadaşov az eşitdi.

- Mən heç nə bilmirəm! Yoxsa başqasının malına yiyələndiyin üçün məhkəmədə cavab verməli olacaqsan! Axmağın biri, axmaq, mən toya köhnə kostyumda gedirəm, bu mənim təzəmi geyib gəzir! Soyun, dələduz!

Güloğlan Daşdəmirov kişinin çox qara-qışqırığını görüb qaranlıq bir həyətə keçdi. Kostyumunu çıxarıb sahibinə qaytardı.

“Dala baxan namərddir” deyib dabanlarına tüpürdü, alt tuman-köynəklə gözdən itdi. Yaxşı ki, yolda Xeyrullaya, Noğul xanıma rast gəlmədi...

Bəli. Altıbarmaq Güloğlanın bu sərgüzəşti də belə qurtardı. Kişinin şalvarını çıxartdılar... Ancaq göz-qulaqda olun! O, yenə gələcək... mən onun bütün nişanlarını sizə dedim ki, tanıyasınız, necə adam olduğunu da gördünüz. İndi özünüz bilin...